

RENDÉSZET - TUDOMÁNY - AKTUALITÁSOK

A rendészettudomány a fiatal kutatók szemével

KONFERENCIAKÖTET 2021

RENÉSZET-TUDOMÁNY-AKTUALITÁSOK - 2021

A rendészettudomány a fiatal kutatók szemével

Online konferenciakötet

Szerkesztette:

Baráth Noémi Emőke

Mezei József

Doktoranduszok Országos Szövetsége Kiadó

Doktoranduszok Országos Szövetsége

Rendészettudományi Osztály

Budapest

ISBN: 978-615-5586-89-7

A kötetben megjelent tanulmányok szakmai lektorai és szekcióvezetői:

Dr. Auer Ádám
Dr. Farkas Johanna
Dr. Hegedűs Judit
Dr. Kemény János
Dr. Regényi Kund
Dr. Ritecz György
Dr. Tóthi Gábor
Prof. Dr. Sallai János
Dr. Czenczer Orsolya

A Doktoranduszok Országos Szövetsége Rendészettudományi Osztály 2020/2021-es év tisztségviselői és a konferencia szervezői:

Baráth Noémi Emőke- elnök
Mezei József -általános alelnök
Kovács Szitkay Eszter - titkár
Fekete Márta- büntetés-végrehajtási területért felelős tudományos referens
Schmidt Laura - kommunikációs referens
Szigetvári Oszkár - rendőrségi területért felelős tudományos referens
Beke József - nemzetbiztonsági területért felelős tudományos referens
dr. Pozsgai Petra – nemzetközi referens
Görömbei Zoltán- osztálytag
Molnár Tamás -osztálytag
Suhajda Attila -osztálytag
Pászti Péter - osztálytag

A kötet a Rendészet-Tudomány-Aktualitások 2021. A rendészettudomány a fiatal kutatók szemével című tudományos konferencián elhangzott előadásokat tartalmazza.

A rendezvény az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-FKT-M-18-0003 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKEZELŐ

Tartalomjegyzék

Pék Richárd Tamás: A terrorizmus jelzőinek hullámaiban	5
Nagy Melánia: Kiskorúak a frontvonalon	15
Tózsér Erzsébet: Megoldások az USA rendészeti szerveinek munkaerőválságára és azok hazai adaptálásának lehetőségei	23
Héder Klára: Megfigyeléssel kapcsolatos civil és rendvédelmi attribúciók	32
Bálint Krisztián: Biztonsági kamerákon alapuló hallgatói jelenléti ívkészítő rendszer analitikai funkciói	42
Tegyei Andrea: Gondolatok a rendőri motivációról	50
Borbély Zsuzsanna: Munkahelyi stressz és a koronavírus-járvány első hulláma a rendőrtanulók körében	57
Mozsonyi Norbert: Új technológiákból eredő globális fenyegetések, nemzetbiztonsági, adatvédelmi szempontjai a magánszféra tükrében	67
Suhajda Attila: Integrációs tapasztalatok Ausztriában és Németországban 2015 után	80
Rezsneké Zsombor: Rakétaképesség a Világűrbe	89
Bereczky Nikolett: A győzelem a döntési térben, az győzelem a csatatéren	98
Véger Alexandra: Koronavírus-helyzet kezelés a magyar börtönökben	107
Ivanics Zsófia: A fogvatartotti munkáltatásra vonatkozó szakirodalom főbb irányai	114
Bellavics Mária Zsóka: A pszichiátriai állapot és a börtönökben mutatott szabálysértő viselkedés összefüggései	122
Baráth Noémi Emőke: A kriminálpszichológiai attitűd megjelenése a rendőr hallgatók körében.....	132
Papp Petra: Gondolatok a bűnmegelőzésről	138
Molnár Alíz Zsuzsanna: Emberi kapcsolatok hiánya és illegális gyülekezések a járványhelyzetben	147
Fodorné Zagyai Orsolya: Az egészségügyi adatok védelme az e-health technológiák tükrében	159

Borbély Zsuzsanna: Munkahelyi stressz és a koronavírus-járvány első hulláma a rendőrtanulók körében ¹

Absztrakt

2020-ban a koronavírus-járvány meghatározó része lett életünknek. Mivel a rendőri feladatellátásra is hatással volt a veszélyhelyzet, a 2019-2020-as tanévben próbaidős évüket töltő rendőrtanulók körében egy longitudinális kutatás részeként felmérésre került ezen időszak első két hónapjának tapasztalatai egy 14 kérdést tartalmazó kérdőív formájában, amely beépítésre került az eredeti kérdőívcsomagba.

Az eredmények azt jelzik, hogy az RMSK kérdőív egyes munkahelyi stresszel kapcsolatos mutatói, illetve néhány egyéni tényező főként a veszélyhelyzet idején az egyén által megtapasztalt élményekkel, ezek szolgáltatellátást befolyásoló hatásával, illetve bizonyos koronavírussal kapcsolatos rendőri tevékenységekkel mutattak összefüggést.

Kulcsszavak: munkahelyi stressz, koronavírus, rendőrtanulók

1. Bevezetés

1. *Próbaidős tiszthelyettesek és a munkahelyi stressz*

A rendőri stresszre irányuló kutatások több évtizedre nyúlnak vissza, mégis meglehetősen vegyes a kép arra vonatkozóan, hogy a rendőri munka a legstresszesebbek egyike (Anshel, 2000; Johnson, Cooper, Cartwright, Donald, Taylor, Millett, 2005), vagy átlagos stresszterhelést jelent (Brown, Campbell, 1990; Bar-On, Brown, Kirkcaldy, Thomé, 2000).

A nemzetközi kutatások alaposan feltérképezték a rendőri munkában rejlő stresszforrásokat is, ezek közül a legfontosabbak a munkaidő elnyúló, olykor kiszámíthatatlan volta, a létszámproblémák és az ebből fakadó túlterheltség, a munkahelyi légkör, a családi élet háttérbe szorulása, továbbá a váltott műszakok (Borbély, 2019a, 2020).

A fiatal, esetleg kifejezetten próbaidős rendőrökre nézve elenyésző mennyiségű kutatást találhatunk a nemzetközi szinten. Ennek okai között szerepelhet az eltérő kiválasztási és képzési rendszer a különböző országokban. Éppen ezért problémás összehasonlítani, milyen hatással bír a mentális egészségre a képzés, illetve az annak során szerzett szakmai tapasztalatok. Ennek ellenére készültek olyan vizsgálatok, amelyek szolgálati időn alapuló összehasonlításokat is tartalmaznak egyes mentális egészséggel összefüggő mutatókra nézve – így például a stresszel, megküzdési mechanizmussal (Violanti, 1993), frusztrációval, depresszióval, szorongással (Bartol, 1982; Kohli, Bajpai, 2006; Williams, Chiarrochi, Deane, 2010; Husain, 2014). Ezek eredményeit áttekintve elmondhatjuk, hogy meglehetősen vegyes képet mutatnak abból a szempontból, hogy a szolgálati idő hossza milyen irányba befolyásolja ezen tényezőket, s hogy meglehetősen kevés longitudinális vizsgálat irányul kifejezetten a képzés idejére a próbaidőre.

Fontos megemlíteni azt is, hogy a rendőrképzés többféle formában történik hazánkban is. Az elmúlt években jellemzően a kétéves képzés második éve sajátos kettős elvárásrendszer mentén zajlik, vagyis párhuzamosan van jelen az iskolai tanulmányok és a próbaidős rendőrként történő szolgálatteljesítés különböző rendőri szervek állományában (Borbély, 2019a).

Hazánkban a rendőri stresszre vonatkozó kutatások úttörője Malét-Szabó Erika alezredes asszony: doktori disszertációja és publikációi (Szabó, Rigó, 2005; Szabó, 2009; Malét-Szabó, Szatmári, 2012) máig a legátfogóbb, feltáró jellegű vizsgálat a témában. Ennek eredménye alapján a fiatalabb rendőrök alacsonyabb szintű stressztűrésről számoltak be a régebb óta szolgálatot ellátókhöz képest. Mindemellett rendelkezünk adatokkal a különböző

¹ Phd hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola
borbely.zsuzska@gmail.com

szakterületekre nézve (Fridrich, 2015; Tegyei, 2020), valamint a tiszthelyettes képzésben résztvevők stresszterheltségi profilját illetően (Borbély, 2017, 2019b, 2019c, 2020b) is.

2. *Koronavírus és a rendőri munka*

2020-ban világhódító útjára indult a koronavírus, gyökeresen megváltoztatva az életünket. Március 11-én hazánkban is kihirdetésre került a veszélyhelyzet, s ehhez kapcsolódóan megjelent a 41/2020 (III.11.) Kormányrendelet, amelyben már napvilágot láttak olyan intézkedések, amelyek a rendőri állomány munkavégzésére, feladataival is hatással voltak. Mindezen intézkedéssorozat megfelelt annak, amit más országokból érkező hírekben láthattunk-hallhattunk: világszerte bevetésre kerültek a rendőri erők a kijárási korlátozások, lezárások és a karantén betartatása érdekében (Farrow, 2020). Ehhez kapcsolódóan megjelentek a szociális távolságtartásra vonatkozó szabályok, valamint a védőfelszerelések (kézfertőtlenítő, szájmász, gumikesztyű) használata is a rendőri munkában (Jennings, Perez, 2020; Stogner, Miller, McLean, 2020).

Mindezek mellett már az első hullám (2020. tavasz) idején megkezdődtek a kutatások a koronavírus mentális egészségre gyakorolt hatásait illetően, így már a rendőri állományra nézve is rendelkezünk eredményekkel. Stogner, Miller és McLean (2020) a már rendelkezésükre álló kutatási eredményekből kiindulva a koronavírus munkahelyi stresszt növelő hatását, valamint ennek a munkahelyi teljesítményre gyakorolt lehetséges hatásait hangsúlyozzák, illetve a járvány következtében jelen levő bizonytalanság negatív hatásaira, továbbá a lehetséges mentális felkészítésre is felhívják a figyelmet.

Kifejezetten az európai rendőrökre koncentrált Frenkel és munkatársainak (2020) longitudinális vizsgálata, amelyben a koronavírus első hullámának idején hat ország (Ausztria, Svájc, Németország, Hollandia, Spanyolország Euskadi régiója) rendőreit vizsgálta. Eredményeik számos érdekességet tartogatnak. Azt találták, hogy a magánéleti stresszorok csak keveseknél jelentkeztek, elsősorban a hozzátartozókért aggodás, valamint a digitális oktatás miatt otthonról tanuló gyermekek felügyelete jelentette a fő stresszort. A rendőri tevékenységekhez a megszokottak mellett társultak a koronavírushoz kapcsolódó rendőri feladatok is. A munkahelyi stressz megélése a pandémiával kapcsolatosan meglehetősen vegyes képet mutatott ebben a kutatásban: a válaszadók közel negyede nem tapasztalt változást a korábbiakhoz képest, miközben a fertőzéshez kapcsolódó félelmek több válfaja is megjelent, így a félelem a fertőzötté válástól, valamint a fertőzés továbbadására vonatkozó aggodalmak. Szintén a munkahelyi stresszorok közé tartozott a rendkívül gyorsan változó jogszabályi környezet jelentette kihívások, továbbá a szociális távolságtartás kollégák közti betartásának elvárásai is. A védőfelszerelésekkel kapcsolatos tapasztalatok országonként nagyon eltérőnek bizonyultak: egy országban mindvégig bőségesen rendelkezésre állt, míg máshol nem mindig jutott a rendőri állomány számára.

Dey, Majumdar, Saha és Sahu (2021) tanulmányában az indai rendőrök alvási szokásainak megváltozásának kapcsolatát vizsgálta a stresszel a koronavírus hatására bekövetkezett lezárások idején – kifejezetten a közlekedési rendőrök körében. Ennek eredményei szerint a legfőbb stresszornak a következők számítottak: hosszabb munkaidő, változások a szolgálatban, illetve a szabadságolások (az egybefüggő, huzamosabb ideig tartó pihenés) kisebb száma – s mindezek az alvásrítmusra is kedvezőtlen hatást gyakoroltak.

Egy északnyugat-kínai rendőrök körében 2020. február-márciusban végzett vizsgálat eredményei szerint a munkaidő elnyúlása, a krónikus betegségek megléte és az idősebb életkor szignifikáns mértékben növelték a pszichés stresszt (Huang, Bodla, Chen, 2021).

Azon tiszthelyettesek, akik tanulmányaikat 2018 szeptemberében kezdték meg, 2019 szeptemberében kezdték próbaidős évüket, így 2020 tavaszán, a járványügyi veszélyhelyzet

kezdetén is teljesítettek szolgálatot, így a veszélyhelyzethez kapcsolódó rendőri feladatokban is részt vettek.

2. Kutatási kérdés

A kutatás célja annak feltérképezése volt, hogy hogyan élte meg a vizsgálatba bevont próbaidős állomány a veszélyhelyzet idején a szolgálatteljesítést: hatással volt-e az általuk megtapasztalt munkahelyi stresszre.

1. Hipotézisek

- a. az erősebb félelmekről beszámolóknak körében emelkedetebbek lesznek a Rendvédelmi Szervek Munkavédelmi Stressz Kérdőíve (továbbiakban: RMSK) skálaértékei
- b. a saját magukon, gondolkodásukban és viselkedésükön tapasztalt változások gyakoribb volta magasabb RMSK skálaértékekkel jár együtt
- c. A szolgálatot befolyásoló (viselkedéses-kognitív) tényezők gyakoribb volta magasabb RMSK skálaértékekkel jár együtt.

3. A vizsgálat háttere, módszerei

1. A vizsgálat háttere

A vizsgálat egy iskolarendszerű képzésben részt vevő, próbaidős tiszthelyettesek körében készült, az egészségmagatartási szokásaikat, mentális egészségüket és a munkahelyi stressz megélését vizsgáló longitudinális kutatás záró mérőföldkövéként. Az adatfelvétel 2020. május végén-június elején történt.

2. A vizsgálati személyek

A kutatásban való részvétel anonim és önkéntes volt, a részvételt megelőzően tájékoztatásra került sor, s a kérdőív kitöltése bármikor szabadon befejezhető volt. A kérdőív kitöltésére online formában került sor, tekintettel az érvényben lévő szociális távolságtartási szabályokra. A kérdőív elérhetősége mintegy 100 fő számára került megküldésre, közülük 28 fő töltötte ki a teljes tesztsomagot. Ez meglehetősen alacsony kitöltési arány, a minta így nem reprezentatív. A kutatás anyagaiba kizárólag a kutatást végző személy nyerhet betekintést.

A vizsgálat egy, már folyamatban levő longitudinális kutatás utolsó adatfelvételi pontján történt. A korábbi adatfelvételek a vizsgálatvezető személyes jelenléte mellett zajlottak, míg az utolsó adatfelvételi ponton az akkor érvényben lévő korlátozások, szociális távolságra vonatkozó szabályok miatt online módon került sor a kérdőív kitöltésére. Valószínűsíthető, hogy ez a személytelenebb kitöltési mód okozta a korábbiakhoz képest jelentősen alacsonyabb kitöltési hajlandóságot.

A vizsgálatban részt vevő 28 fő átlagéletkora 23,14 év ($\pm 5,52$ év), nemi megoszlását tekintve 17 fő (60,71%) férfi, míg 11 fő (39,29%) nő.

3. Módszerek

A munkahelyi stressz mérésére az RMSK (Rendvédelmi Szervek Munkavédelmi Stressz Kérdőíve) szolgált. Ez a kérdőív rendvédelmi pszichológusok által fejlesztett, egyes alkalmassági vizsgálatok során rendszeresen használt mai napig. A kérdőív két nagy részre bontható: az első a munkahellyel, valamint a munkavégzéssel kapcsolatos eseményeket vizsgálja, míg a második az egyéni, személyes tényezőket. A kérdőív minden iteme esetében egy hatfokú Likert-skálán történik a válaszadás, az adott egység elején található instrukcióknak megfelelően (Szabó, 2009).

A koronavírussal kapcsolatos blokk 14 kérdést tartalmazott, összeállítása javarészt a saját munkahelyemen szerzett tapasztalatok alapján történt, illeszkedve a kutatás témájához. A kérdések között az alábbiak is szerepeltek:

- milyen típusú feladatokban vett részt a válaszadó a járványhelyzettel kapcsolatos rendőri tevékenységet illetően (hatósági házi karantén ellenőrzése, határátkelőhelyen ellátott szolgálat, kijárási korlátozással kapcsolatos közterületi tevékenység);
- milyen helyzetekről félt a vírussal kapcsolatosan (fertőzöttel találkozik, Ön is megfertőződik, a családjában valaki megfertőződik, kollégája megfertőződik, Ön fertőz meg másokat);
- milyen mértékű változásokat tapasztalt bizonyos szempontok mentén (alvási nehézségei voltak; fáradékonyabb lett; ingerülte, feszültté vált; megváltozott a viselkedése másokkal szemben; türelmetlenebb lett; aggódott; állandóan a vírus körül forogtak a gondolataim) s ezek mennyire befolyásolták a szolgálatellátást (alvási nehézségek; fáradtság; ingerültség, feszültség; aggodalmak a családja miatt; állandóan a vírus körül forgó gondolataim; félelem a fertőzötté válástól; egyéb);
- mennyire érezte megterhelőnek a szolgálatellátást a megadott szempontok mentén (általánosságban; fizikálisan, érzelmileg).

A kérdéssor és annak alaperedményei külön cikkben részletesen bemutatásra kerültek (Borbély, 2021), a jelen elemzésekben felhasználható adatokat a 2. sz. melléklet tartalmazza.

A szociodemográfiai adatok tekintetében a következők kerültek bevonásra: nem, életkor, családi állapot, a lakóhely, illetve a próbaidő helye.

4. Eredmények

A munkahelyi stresszre vonatkozó skálaátlagokat (ld. 1. sz. melléklet) megtekintve elmondható, hogy a korábbi, hasonló vizsgálati csoportokban talált eredményekhez képest eltérő képet mutat: a 2016-ban, illetve 2018-ban végzettek eredményeihez (Borbély, 2017, 2019a) képest a munkaterheléshez kapcsolódó mutatók jellemzően alacsonyabb értékeket mutatnak, kivéve az Anyagi elismertség skálát, amely kapcsán elmondható, hogy a próbaidős állomány egyre elégedetlenebbnek tűnik ezen a téren a korábbiakhoz képest. Ez mindenképpen figyelmeztető jelzés, ugyanakkor azok a vizsgálatok a teljes évfolyam körében történtek, s az évfolyamok háttértörténete a próbaidő kapcsán is nagyon sok ponton tért el az ebben a mintában szereplőktől.

A munkahelyi stresszel kapcsolatos skálák kapcsolatát a koronavírus okozta járványhelyzetben tapasztalt félelmekkel, a tapasztalt változásokkal, s ezek szolgálatellátást befolyásoló hatásaival Pearson-féle korrelációs eljárással vizsgáltam. A félelmek tekintetében a következő esetekben született szignifikáns eredmény:

- a fertőzöttel való találkozás az A-B típusú személyiség skálával állt kapcsolatban ($r=-0,469$, $p=0,012$): minél inkább A típusú személyiség volt a válaszadó, annál inkább megjelent ez a félelem
- a válaszadó megfertőződéstől való félelme szintén az A-B típusú személyiséggel mutatott hasonló jellegű kapcsolatot ($r=-0,391$, $p=0,039$), mint az előbbi esetben láthattuk
- a családtag megfertőződése az RMSK esetében a Munkahelyi légkörrel ($r=-0,378$, $p=0,047$) fordított kapcsolat jelentkezett (vagyis minél jobbnak ítélte meg a válaszadó a munkahelyi légkört, annál inkább tartott attól, hogy valamely családtagja megfertőződik), míg a Támogatottság skálával ($r=0,422$, $p=0,025$), amely a szociális háló erősségét mutatja, egyenes kapcsolat látható

- a kolléga megfertőződésétől való félelem nem állt kapcsolatban egyetlen RMSK skálával sem
- a félelem, hogy a válaszadó fertőz meg másokat, a Vezetés, irányítás szubjektív megítélése skálával ($r=-0,432$, $p=0,022$) mutatott fordított irányú kapcsolatot, vagyis minél jobbnak ítélte meg a válaszadó a vezetést, annál jobban megjelent nála ez a félelem

A korrelációk értéke a szignifikáns kapcsolatok esetében jellemzően biztos, de gyenge, illetve közepes erősségű.

A válaszadó által saját magán megtapasztalt változások tekintetében az alábbi szignifikáns együttjárások mutatkoztak:

- fáradékonyabbá válás és Egészségi állapot megítélése ($r=0,475$, $p=0,012$), vagyis a magukat fáradékonyabbnak érző válaszadók rosszabb egészségi állapotról számoltak be.
- a magukat ingerültebbnek, feszültebbnek érzők kevésbé voltak elégedettek a Munkahely komfortjának megítélését ($r= 0,401$, $p=0,034$) illetően, illetve rosszabbnak érezték Egészségi állapotukat ($r=0,375$, $p=0,049$).
- akiknek saját véleményük szerint megváltozott a viselkedésük másokkal szemben, rosszabb Munkahelyi légkörről ($r=0,445$, $p=0,018$) számoltak be, negatívabban nyilatkoztak a Vezetés, irányítás szubjektív megítélését ($r= 0,409$, $p=0,031$) illetően, megterhelőbbnek élték meg a Munkavégzés etikai aspektusait ($r=0,505$, $p=0,006$), továbbá rosszabb Egészségi állapotról ($r=0,585$, $p=0,001$) számoltak be.
- minél inkább türelmetlenebbé válás jeleit észlelték magukon a válaszadók, annál negatívabban nyilatkoztak a Munkahely komfortjának megítélést ($r=0,418$, $p=0,027$) illetően, valamint Motivációjuk ($r=0,380$, $p=0,046$) annál inkább csökkent.
- minél gyakrabban számoltak be állandóan a vírus körül forgó gondolatokról a válaszadó, annál megterhelőbbnek élték meg a Munkavégzés etikai aspektusait ($r=0,383$, $p=0,044$), és rosszabb Egészségi állapotról ($r=0,398$, $p=0,036$) nyilatkoztak.

A korrelációs értékek döntően közepes erősségű kapcsolatokra utalnak, míg néhány esetben még éppen gyenge kapcsolatot láthatunk.

A szolgálatellátást befolyásoló tényezők megítélésének kapcsolata az RMSK skáláival a következőképpen alakult:

- minél inkább befolyásolta a válaszadót a fáradtság, annál megterhelőbben nyilatkoztak a Munkahelyi eseményekről ($r=0,500$, $p=0,007$), illetve annál inkább A típusú személyiségnek ($r=-0,408$, $p=0,038$) bizonyult
- minél gyakrabban érzékelt szolgálat alatt ingerültséget, feszültséget a válaszadó, annál megterhelőbben élte meg a Munkahelyi eseményeket ($r=0,521$, $p=0,004$), a Szervezet jellegéből adódó terhelést ($r=0,378$, $p=0,047$), a Munkavégzés etikai aspektusait ($r=0,470$, $p=0,012$), s annál magasabb Munkahelyi stresszindex ($r=0,485$, $p=0,009$) értéket mutatott.
- A szolgálat közben minél inkább a vírus körül forgó gondolatok rosszabb Egészségi állapottal ($r=0,471$, $p=0,013$) jártak együtt, valamint inkább az A típusú személyiség ($r=-0,438$, $p=0,022$) jellemezte a válaszadót.
- Minél gyakrabban jelent meg szolgálat közben a félelem a fertőzötté válástól, annál problémásabbnak ítélte meg a válaszadó a Munkaidővel ($r=0,409$, $p=0,031$) kapcsolatos kérdéseket, a Munkafeladathoz való hozzáállását ($r=0,519$, $p=0,005$), s annál inkább A típusú személyiség ($r=-0,513$, $p=0,005$) volt.

Jellemzően közepes erősségű korrelációs értékek láthatók, csak egyetlen esetben (ingerültség, feszültség vs. Szervezet jellegéből adódó terhelés megítélése) gyenge erejű a kapcsolat.

Az egyes feladattípusok mentén az azt végzők és nem végzők közti összehasonlítások t-próval történtek meg az RMSK skálák mentén. Azok, akik a hatósági karantén ellenőrzésében részt

vettek (19 fő) szignifikánsan kevéssé megterhelőnek, jobbnak ítélték meg az ilyen tevékenységet nem végzőkhöz (9 fő) képest a következő tényezőket:

- Munkavégzésből adódó szerepkonfliktusok ($t=2,080$; $p=0,037$),
- Szervezetten belül elfoglalt pozíció megítélése ($t= 2,382$; $p=0,025$);
- Stresszoldás ($t=2,784$; $p=0,011$).

Az RMSK skálái mentén további, statisztikailag jelentős eltérés nem mutatkozott. A csoportátlagokat tekintve elmondható, hogy az értékek a munkára vonatkozó skálák esetén meglehetősen alacsonyak voltak, míg a stresszoldás esetében a már kialakult stabil stresszoldó stratégiát jelentő átlagérték jellemzi az ilyen feladatokat nem ellátókat.

A határátkelőhelyeken ellátott szolgálat tekintetében 12 fő nyilatkozott úgy, hogy részt vett ilyen feladatban, míg 16 fő nem. Hat, munkavégzésre vonatkozó skála esetében mutatkozott szignifikáns különbség ennek mentén, továbbá egy, az egyéni tényezőkre vonatkozó skála esetében:

- A szervezet jellegéből adódó terhelés ($t= -2,195$; $p=0,037$),
- Munkavégzésből adódó szerepkonfliktusok ($t= -2,563$; $p=0,017$),
- Munkaterhelés komplex megítélése ($t= -2,394$; $p=0,024$),
- Munkaidő megítélése ($t= -2,212$; $p=0,036$),
- Anyagi elismertség megítélése ($t= -2,962$; $p=0,006$),
- Szervezetten belül elfoglalt pozíció megítélése ($t= -3,228$; $p=0,005$),
- Stresszoldás ($t= -3,413$; $p=0,002$).

Jellemzően az ilyen jellegű feladatellátásban résztvevők értékelték statisztikailag jelentős mértékben megterhelőbbnek (a negatív előjelű t-érték ezt jelzi).

A csoportátlagok azt is megmutatják, hogy a Munkaidő és az Anyagi elismertség esetében minősítették átlagosan megterhelőnek az ilyen jellegű szolgálati feladatokat ellátók, míg a munkára vonatkozó többi skála esetében jellemzően kis megterhelést jelentőnek ítélték azokat. A Stresszoldás esetében a már kialakultnak mondható, stabil stresszoldó stratégiákat jelentő átlagértékek jellemzik a határátkelőkön szolgálatot teljesítőket az ilyen feladatot el nem látókkal szemben.

A kijárási korlátozással kapcsolatos közterületi tevékenység mentén az összehasonlítás elvégzése nem mutatkozott relevánsnak, tekintve, hogy egyetlen válaszadó volt, aki nem vett részt ilyen jellegű feladatban.

5. Összegzés

A nemzetközi kutatások jellemzően más-más nézőpontokból közelítették meg a koronavírust, s az életünk számos aspektusára gyakorolt hatását, mint új, vizsgálódásra érdemes jelenséget. Ennek megfelelően minden kutató, akik már az első hullám idején megkezdte a járvánnyal kapcsolatos kutatását, a saját tudományos érdeklődésének megfelelő nézőpontból indulva építkezett. Éppen ezért meglehetősen nehézkes a témaköri kapcsolódási pontoknál alaposabb összevetést készíteni az egyes eredmények és saját vizsgálatunk viszonylatában.

Összeségében a hipotézisek részlegesen teljesültek.

A félelmek tekintetében mindenképpen érdemes kiemelni, hogy a jobb megítélésű légkör esetén számoltak be erősebb félelmekről a válaszadók, ami arra utal, hogy ezekben a közegekben lehetőség volt a koronavírushoz kapcsolódó negatívabb érzések megélésére, illetve valószínűleg a jobb megítélésű vezetés kommunikációjában megjelenhetett a vírus veszélyessége a rendőri munkára nézve, amely révén az állomány tagjai erősebben élték meg a saját megbetegedéstől való félelmüket.

A válaszadók körében a saját magukon megtapasztalt változások a kérdezett időszakban a leggyakrabban az egészségi állapottal mutattak kapcsolatot, vagyis minél inkább észlelt valaki

saját magán, a viselkedésén változásokat, annál valószínűbb, hogy az egészségi állapotát tekintve is negatív irányú változások jellemezték.

Emellett nem meglepő, hogy az RMSK skálákkal a szolgálatteljesítés közben a válaszadó által magán megtapasztalt élmények, változások több kapcsolatot mutattak, mint az egyébkénti változások (előző csoport) esetében, hiszen a kérdéskör kifejezetten a munkához kapcsolódó aspektusokra volt kíváncsi, s az egészségi állapottal jelentősen kevesebb ponton mutatkozott ezen kérdések esetében összefüggés.

A kifejezetten a koronavírushoz kapcsolódó rendőri tevékenységek közül szintén érdekesnek tűnhet, hogy a hatósági házi karantén ellenőrzését végzők és nem végzők között kevesebb ponton mutatkozott szignifikáns különbség, mint a határátkelőhelyen szolgálatot teljesítők és nem teljesítők között. Ugyanakkor ha számításba vesszük, hogy a vizsgálati mintát képező válaszadók jellemzően közrendvédelmi járőri szakképesítést szereztek, illetve hogy a hatósági házi karantén ellenőrzése esetén kevesebb emberrel kerültek közeli kontaktusba, mint a határátkelőhelyeken szolgálatot ellátók, akkor mindez érthetőbbé válik.

Továbbá a minta fiatal kora, illetve próbaidős volta szintén befolyásoló tényező lehetett az eredmények illetően alakulásában, ezért ismételten leszögezendő, hogy habár az eredmények nem reprezentatívak, mégis támpontot jelenthetnek a további, hasonló témájú hazai kutatások számára – nem elhanyagolható tényező ugyanis, hogy a lekérdezés alapvetően az első hullám kezdeti szakaszára vonatkozott, s azóta jelen sorok keletkezése pillanatában már a harmadik hullám tombol, hazánkban minden eddiginél nagyobb intenzitással.

Hivatkozások

Könyv

BORBÉLY Zsuzsanna (2017) Egészségmagatartás, kiégés, mentális egészség – specifikus stresszorok hatása a Rendőrség próbaidős tiszthelyettes állományában. Szakdolgozat. Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar. 155 p.

FRIDRICH Andrea Cecília (2015) Az eltérő szakterületeken dolgozó rendőrök teszteredményeinek vizsgálata – hasonlóságok és különbségek az RMSK tükrében. Szakdolgozat. Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar. 65 p.

SZABÓ Erika (2009) A munkahelyi egészségpszichológia és egészségfejlesztés a Magyar Köztársaság Rendőrségén, valamint a szubjektíve észlelt munkahelyi stresszterheltség jellegzetességei – különös tekintettel az idői tényezőre – a hivatásos állományú rendőrök körében. Doktori értekezés. Debrecen, Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar. 260 p.

Könyvrészlet

BORBÉLY Zsuzsanna (2019a) A munkahelyi stressz és a rendőrtanulók. In: Baráth Noémi Emőke, Mezei József szerk. Rendészet-Tudomány-Aktualitások. A rendészettudomány a fiatal kutatók szemével. Budapest, Doktoranduszok Országos Szövetsége Rendészettudományi Osztálya. pp. 39-47. ISBN 978-615-5586-39-2

BORBÉLY Zsuzsanna (2019b) Az iskolarendszerű rendőrképzés napjainkban. In Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes szerk. Biztonság, szolgáltatás, fejlesztés, avagy új irányok a bevételi hatóságok működésében. Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat. pp. 38-51. ISBN 978-615-80567-9-3

BORBÉLY Zsuzsanna (2020) Specifikus stresszorok és a szervezeti kultúra. In: FARKAS Johanna, HORVÁTH József szerk. Szervezeti kultúrák és kutatásuk. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet. pp. 116-138. ISBN 978-963-498-180-0

TEGYEY Andrea Cecília (2020) Eltérő szakterületek a szervezeti kultúrában In: FARKAS Johanna, HORVÁTH József szerk. Szervezeti kultúrák és kutatásuk. . Budapest, Nemzeti

Közszolgálati Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet. pp. 139-156. ISBN 978-963-498-180-0

Folyóiratcikk

ANSHEL, Mark H. (2000) A conceptual model and implications for coping with stressful events in police work. *Criminal Justice and Behavior*, 27. évf. 3. sz. pp. 375-400. ISSN 00938548

BAR-ON, Reuven, BROWN, Jennifer M., KIRKCALDY, Bruce D., THOMÉ, E. P. (2000) Emotional expression and implications for occupational stress: an application of the Emotional Quotient Inventory (EQ-i). *Personality and Individual Differences*, pp. 1107-1118. ISSN 0191-8869

BARTOL, Curt R. (1982) Psychological characteristics of small-town police officers. *Journal of Police Science and Administration*, 10. évf. 1. sz. pp. 58-63. ISSN 0090-9084

BORBÉLY Zsuzsanna (2019c) Egészségmagatartás és mentális egészség – nemi különbségek a munkahelyi stressz megélésében. *Belügyi Szemle*, 67. évf. 7-8. sz. pp. 37-50. ISSN 2062-9494

BORBÉLY Zsuzsanna (2021) A járványügyi veszélyhelyzet megélése a próbaidős tiszthelyettesek körében. *Magyar Rendészet*, megjelenés alatt. ISSN 1586-2895

BROWN, Jennifer M., CAMPBELL, Elizabeth A. (1990) Sources of occupational stress in the police. *Work & Stress*, 4. sz. pp. 305-318. ISSN 0267-8373

DEY, Arindam, MAJUMDAR, Piya, SAHA, Atanu, SAHU, Subhashis (2021) COVID-19 pandemic lockdown-induced altered sleep/wake circadian rhythm, health complaints and stress among traffic police personnel in India. *Chronobiology International*, 38. évf. 1. sz. pp. 140-148. ISSN 1525-6073

FARROW, Kathryn (2020) Policing the Pandemic in the UK Using the Principles of Procedural Justice. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 14. évf. 3. sz. pp. 587-592. ISSN 1752-4520

HUSAIN, Waqar (2014) Depression, Anxiety and Stress among Junior & Senior Police Officers. *Academic Research International*, évf. 3. sz. pp. 239-244. ISSN 2223-9553

JOHNSON, Sheena, COOPER, Cary, CARTWRIGHT, Sue, DONALD, Ian, TAYLOR, Paul, MILLETT, Clare (2005) The experience of work-related stress across occupations. *Journal of Managerial Psychology*, 20. évf. 2. sz. pp. 178-187. ISSN 0268-3946

MALET-SZABÓ Erika, SZATMÁRI Adrienn (2012) A rendőr lelki biztonsága – avagy a biztonság megőrzésének egyik alappillére a rendőr lelki biztonsága. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, XIII. évf., pp. 399-412. ISSN 1589-1674

SZABÓ Erika, RIGÓ Bernadett (2005) A munkahelyi stresszmegterhelés sajátosságai a rendőrség hivatásos állományának körében. *Alkalmazott Pszichológia*, VII. évf. 3. sz. pp. 15-29. ISSN 1419-872X

VIOLANTI, John M. (1993) What does high stress policing teach recruits? An analysis of coping. *Journal of Criminal Justice*, 21. évf. 4. sz. pp. 411-417. ISSN 0047-2352

WILLIAMS, Virginia, CHIARROCHI, Joseph, DEANE, Frank Patrick (2010) On being mindful, emotionally aware, and more resilient: longitudinal pilot study of police recruits. *Australian Psychologist*, 45. évf. 4. sz. pp. 274-282. ISSN 0005-0067

Elektronikus irodalom

FRENKEL, Marie Ottilie, GIESSING, Laura, EGGER-LAMPL, Sebastian, HUTTER, Vana, OUDEJANS, Raoul R. D., KLEYGREWE, Lianne, JASPAERT, Emma, PLESSNER, Henning (2020) The impact of the COVID-19 pandemic on European police officers: Stress, demands, and coping resources. *Journal of Criminal Justice* [Online] p. 1-14. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7571900/pdf/main.pdf> [2020.12.03.]

HUANG, Qiufeng, BODLA, Ali Ahmad, CHEN, Chiyin (2021) An Exploratory Study of Police Officers' Perceptions of Health Risk, Work Stress, and Psychological Distress During the COVID-19 Outbreak in China. *Frontiers In Psychology*. 12. évf. [Online] p. 1-7. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2021.632970/full> [2021.03.27.]

JENNINGS, Wesley, G., PEREZ, Nicholas M. (2020) The Immediate Impact of COVID-19 on Law Enforcement in the United States. *American Journal of Criminal Justice* [Online] p.1-12. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7275851/pdf/12103_2020_Article_9536.pdf [2020.10.06.]

KOHLI, Kalpana, BAJPAI, G.S. : A Comparative Study of Frustration, Depression and Deprivation amongst Trainee and Serving Police Officials. *Indian Journal of Criminology* [Online] (28.) 2006, 3. p. 1-15. <https://pdfs.semanticscholar.org/77f5/dfa43bdaceee09afb1b9561ef8de13e80b9db.pdf> [2017. október 30.]

STOGER, John, MILLER, Bryan Lee, MCLEAN, Kyle (2020) Police Stress, Mental Health, and Resiliency during the COVID-19 Pandemic. *American Journal of Criminal Justice* [Online] p. 1-13. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7319488/pdf/12103_2020_Article_9548.pdf [2020.10.06.]

Mellékletek

1.sz. melléklet: az RMSK skálaátlagai

RMSK skálák	teljes minta (N=28)			karantén ellenőrzés		határátkelőhely	
	M	sd	α	nem	igen	nem	igen
				(n=9)	(n=16)	(n=12)	(n=16)
			M±sd	M±sd	M±sd	M±sd	
Munkahelyi események	8,97	11,35	0,824	12,00±11,62	8,53±11,96	8,56±9,51	11,08±14,45
Munkaterhelés szubjektív megítélése	1,19	0,80	0,918	1,38±0,65	1,13±0,88	0,97±0,67	1,52±0,90
A szervezet jellegéből adódó terhelés	0,94	0,85	0,719	1,26±0,69	0,80±0,92	0,65±0,75	1,33±0,88
Munkavégzésből adódó szerepkonfliktusok	1,22	0,87	0,862	1,70±0,89	1,00±0,81	0,88±0,68	1,68±0,96
Munkahelyi légkör szubjektív megítélése	1,04	0,88	0,911	1,25±0,99	0,98±0,85	0,89±0,67	1,30±1,10
Vezetés, irányítás szubjektív megítélése	1,21	1,00	0,798	1,46±1,17	1,13±0,93	1,04±0,74	1,50±1,26
Munkaterhelés komplex megítélése	2,06	0,83	0,983	2,34±0,79	1,94±0,86	1,77±0,66	2,49±0,92
Munkahely komfortjának megítélése	1,92	0,80	0,728	1,94±0,43	2,01±0,95	1,73±0,72	2,32±0,84
Munkaidő megítélése	2,70	1,04	0,762	3,19±0,74	2,45±1,12	2,33±1,06	3,17±0,90
Munkahely külső megítélése	2,16	1,25	0,760	2,67±1,30	1,95±1,26	1,84±1,21	2,63±1,32
Munkavégzés etikai aspektusai	1,61	0,88	n.a.	1,78±0,97	1,58±0,90	1,50±0,63	1,83±1,19
Munkafeladathoz való hozzáállás	1,76	0,91	0,817	2,00±0,99	1,65±0,91	1,54±0,73	2,06±1,11
Effektív munkaterhelés	2,14	0,91	0,947	2,37±0,90	2,03±0,94	1,84±0,71	2,55±1,05
Anyagi elismertség megítélése	3,76	1,63	0,926	4,39±1,14	3,24±1,74	2,91±1,63	4,54±1,16
Egyéni felelősség megítélése	2,73	1,40	0,940	3,28±1,47	2,32±1,29	2,25±1,18	3,13±1,56
A szervezet elvárásainak megítélése	1,83	0,97	0,885	1,96±0,91	1,81±1,03	1,56±0,64	2,25±1,22

A szervezeten belül elfoglalt pozíció megítélése	2,02	0,91	0,880	2,59±0,90	1,77±0,83	1,59±0,53	2,63±1,02
Egészségi állapot	1,66	0,55	0,874	1,68±0,37	1,67±0,64	1,64±0,46	1,70±0,69
Külső-belső kontroll	3,16	1,05	0,866	3,08±0,62	3,12±1,19	2,93±1,12	3,33±0,89
A-B személyiség	3,71	0,52	0,502	3,63±0,51	3,75±0,55	3,73±0,66	3,69±0,32
Aktivitás	3,07	0,72	0,505	3,28±0,87	2,99±0,67	2,95±0,96	3,36±0,70
Motiváció	3,32	0,83	0,612	3,35±0,77	3,31±0,89	3,29±0,96	3,36±0,70
Támogatottság	2,57	1,14	0,748	2,30±0,76	2,72±1,30	2,86±1,12	2,22±1,16
Támogatottság-személy	4,47	1,36		4,86±0,81	4,29±1,59	4,25±1,56	4,81±1,08
Stresszoldás	3,77	0,60	0,748	4,18±0,48	3,58±0,56	3,49±0,47	4,15±0,55
Munkahelyi stresszindex	0,81	1,07	0,954	0,82±0,96	0,81±1,14	0,68±0,66	0,98±1,47

I. táblázat: Az RMSK skálaátlagai, reliabilitásmutatói a teljes mintán (N=28 fő), valamint a hatósági házi karantén ellenőrzésében résztvevők és a határátkelőhelyeken szolgálatot teljesítők körében

2. sz. melléklet: a koronavírussal kapcsolatos félelmek, a válaszadó által saját magán megfigyelt változások és a szolgálatellátást befolyásoló tényezők átlagai, szórásai

félelem típusa	átlag	szórás
fertőzöttel találkozik	1,82	1,09
Ön is megfertőződik	1,96	1,00
családjában valaki megfertőződik	3,75	1,43
kollégája megfertőződik	2,39	1,20
Ön fertőz meg másokat	3,00	1,47
Önmagán megfigyelt változások	átlag	szórás
alvási nehézségeim voltak	1,36	0,73
fáradékonyabb lettem	1,33	0,55
ingerültté, feszültté váltam	1,39	0,69
megváltozott a viselkedésem másokkal szemben	1,14	0,36
türelmetlenebb lettem	1,32	0,67
aggódtam	1,71	0,76
állandóan a vírus körül forogtak a gondolataim	1,39	0,63
Szolgálatellátást befolyásoló tényezők	átlag	szórás
alvási nehézségek	1,46	0,88
fáradtság	1,75	0,97
ingerültség, feszültség	1,79	1,20
aggodalom a családom miatt	2,67	1,52
állandóan a vírus körül forgó gondolataim	1,41	0,69
félelem a fertőzötté válástól	1,82	1,19
egyéb	1,20	0,41